

Finans Norges innspill til Stortingets familie- og kulturkomiteens behandling av statsbudsjettet for 2024

Utvidelse av gjeldsregistrene til å omfatte flere typer gjeld

Regjeringen vil «motverke at privatpersonar tek opp for mykje gjeld og får betalingsproblem». I år som i fjor har Barne- og likestillingsdepartementet derfor som prioritert satsing for neste budsjettår å vurdere å utvide gjeldsregistrene med informasjon om flere typer gjeld.

Finans Norge er bare en av flere aktører som lenge har etterspurt endringer både i gjeldsinformasjonsloven og i forskriftene, slik at gjeldsregistrene kan gi et bedre bilde av forbrukerens faktiske økonomiske situasjon. Som et minimum bør forskriftene utvides til også å omfatte pantesikret gjeld. Det er vanskelig å forstå at denne utvidelsen, som svært mange aktører (herunder Forbrukerrådet, Finanstilsynet og Finans Norge) har stilt seg bak, ikke har latt seg realisere gjennom det året som har gått.

Gjeldsregistrene er viktig i seg selv, for jo bedre informasjon banken har om lånesøkere gjeldssituasjon, jo lettere er det å gjøre gode kredittvurderinger. Dette er særlig viktig i den økonomiske situasjonen vi har nå. Samtidig er et godt gjeldsregister også nærmest en forutsetning for at kredittytteren kan oppfylle de strenge kravene i utlånsforskriften – et annet sentralt regelverk som skal bidra til at forbrukerne ikke får tatt opp mer gjeld enn de kan håndtere.

Finans Norge finner det også underlig at det ikke i året som er gått er tatt initiativer til å endringer i gjeldsinformasjonsloven, blant annet ved å få inn hensynet til forbruker i loven. Et bedre gjeldsregister vil også være en svært god informasjonskilde for den enkelte forbruker, men dette er altså ikke et formål i loven i dag.

Finans Norge mener Stortinget bør påskynde endringene i gjeldsinformasjonsloven med forskrifter.

Bedre og mer relevant gjeldsordningslov

Finans Norge mener det er underlig at arbeidet med ny gjeldsordningslov, som var på høring i 2022, ikke er fulgt opp. Det er i økonomisk vanskelige tider, som den vi er inne i, det er viktig å ha gode ordninger som kan hjelpe forbrukere som ikke greier å håndtere økonomien sin.

Det er positivt at departementet er i gang med å vurdere aktuelle endringer. Samtidig er det viktig å se hen til, og lære av, den situasjonen mange forbrukere dessverre befinner seg i nå.

Departementet bør derfor ha ny dialog med relevante aktører som jobber med gjeldssaker for å høre hva som oppleves å fungere og hva som ikke gjør det i dagens situasjon, slik at det nye regelverket blir både relevant og godt. Herunder vil Finans Norge være en aktuell samtalepart, da medlemsmassen omfatter både inkassoselskapene (som gjerne er NAVs hovedsamarbeidsparter i en gjeldsordning) og kredittforetakene (som er blant de store kreditorene).

Det skal nevnes at de inkassoselskapene som er medlemmer i Finans Norge (7 selskaper, som dekker ca 80% av markedet) har etablert en egen bransjenorm hvor de forplikter seg til å bidra til gode utenrettslige løsninger ved å «være en positiv, konstruktiv og løsningsorientert samfunnsaktør for å løse folks gjeldsproblemer og søke lavterskel-løsninger tidlig i prosessen». Se lenke til bransjenormen her:

<https://www.finansnorge.no/dokumenter/avtaler/bransjenorm-utenrettslig-gjeldsordning/>

Forbrukertilsynets arbeid

Det er et mål for departementet at Forbrukertilsynet skal føre effektivt tilsyn på prioriterte områder, og i år som i fjor er finansielle tjenester nevnt spesielt. Forbrukertilsynet er tillagt direkte tilsyn med forbrukerrettigheter i den nye finansavtaleloven som trådte i kraft 1. januar 2023, og har også tilsyn med markedsføring og standardavtalevilkår i finansnæringen.

Finans Norge har tradisjonelt et godt forhold til Forbrukertilsynet. Som næringsorganisasjon for den næringen som flest forbrukere i Norge har mange, nødvendige kontraktsforhold med, har det vært hensiktsmessig. God dialog om lovforståelsen har vært forebyggende, og forhindre at forbrukere har blitt utsatt for villedende markedsføring eller urimelige kontrakter. Arbeidsmetoden følger også av markedsføringsloven, som uttrykkelig sier at Forbrukertilsynets primære arbeidsmetode er å «søke å påvirke næringsdrivende til å innrette seg etter bestemmelsene som Forbrukertilsynet skal føre tilsyn med etter § 35, herunder ved å føre forhandlinger med de næringsdrivende eller deres organisasjoner». Det er derfor med bekymring Finans Norge nå opplever at denne dialogen har blitt dårligere, og at det også ved ulike anledninger er uttalt fra tilsynets side at de nå i større grad vil gå bort fra denne arbeidsmetoden. Finans Norge mener det er uheldig, da det er bedre å forebygge gjennom dialog, enn å gripe inn med sanksjoner etter at forbrukere potensielt er blitt skadelidende.

Finans Norge finner grunn til å kommentere de uttalelsene departementet har i budsjettproposisjonen om tilsynets arbeid fra 2023, da de nettopp belyser noe av problemet. I proposisjonen, på s. 114, står det at Forbrukertilsynet har ført videre arbeidet med å gå gjennom standardavtalene til bankene for å sikre at disse er i tråd med ny finansavtalelov som tokk til å gjelde 1. januar 2023. Dette er en sannhet med modifikasjoner. I slutten av mai fikk Finans Norge brev om at Forbrukertilsynet ikke hadde ressurser til å prioritere dette arbeidet før høsten 2023. Det ble imidlertid ikke gjort. Avtalene det er snakk om, er alle standardiserte kontoavtaler (herunder også betaling), låneavtaler og andre avtaledokumenter bankene har med forbrukerne. Alle disse har Finans Norge i samarbeid med våre medlemmer oppdatert i tråd med ny lov. Det er lagt ned store ressurser i arbeidet fra næringens side, da det er avtaler alle forbrukere har inngått en eller flere av, og som de er avhengige av. Det er derfor svært

viktig at avtalene er utformet slik at forbrukerne faktisk får de rettighetene de skal etter loven, og på en forståelig måte. På enkelte punkter kan det være utfordrende å vurdere hvordan avtalene skal utformes, og næringen skulle gjerne hatt mulighet til å diskutere med tilsynet hvordan avtalene burde utformes etter hvert som dette viktige arbeidet ble gjort. Dette har ikke vært mulig.

I budsjettproposisjonen står det videre at Forbrukertilsynet har avdekket omfattende lovbrudd i bankenes praksis rundt tilbakeføring av penger i forbindelse med at kunden påstår seg utsatt for svindel. Det er riktig at tilsynet gjorde et tilsyn etter gammel finansavtalelov, rett før den nye loven trådte i kraft, og sendte et forholdsvis strengt brev til bankene hvor det ble varslet bruk av sanksjoner dersom bankene ikke innrettet seg etter reglene i den nye loven, som var annerledes enn reglene i den gamle. Finans Norges forsøk på å få til et møte med tilsynet for å diskutere nærmere hvordan bankene skal innrette seg etter ny lov, har ikke ført frem.

Finans Norge ber om at Stortinget bidrar til at Forbrukertilsynet både har ressurser til og vil etterleve forhandlingsprinsippet, og dermed opprettholder dialogbasert tilsyn med blant annet finansnæringen.

